

De positie van de vrouw is nooit eene minderwaardiger dan die van den man; haar aard, aanleg en werkzaamheden brengen mede dat zij in sommige zaken beter tot oordeelen bevoegd is dan de man.

Elke moeder kent den tijd, dat zij opgaat in haar huishouden, waarin de kleintjes haar binden. Maar aan den anderen kant heeft geen enkel tijdperk aan de vrouw den eisch gesteld, dat zij, behalve haar huishouden, geen arbeid mocht verrichten.

Wij achten het onmogelijk, dat de sociale nood onzer dagen, met name aan de christen-vrouw voorbij gaat. Dat is in de oorlogvoerende landen niet gebeurd; dat gebeurt ook in ons land niet.

In Amsterdam heeft *Gaston Rageot* enthousiast gesproken over „*de Fransche vrouwen in den oorlog*”. Hij zegt, dat het Fransche volk vóór den oorlog zijn vrouwen niet begrepen heeft. Het zag in haar uiterlijke *élégances*; de ellende der laatste jaren heeft de diepte van haar ziele-eigenschappen geopenbaard.

Rageot prijst de vrouwen, die geen arbeid te zwaar achtten en met volle toewijding de taak der mannen op zich namen. Behalve de werkende vrouwen prijst hij ook de moeders, die aan hare haardsteden bleven. „Mooier, ontroerender dan alle litteratuur, zijn de brieven, welke de Fransche moeders schreven aan hunne kinderen op het slagveld.” „De Fransche vrouw heeft gedurende den oorlog het maatschappelijk leven gaande gehouden, den handel geleid, den oogst op het land binnengehaald.”

Een Parijsch blad, *De Matin*, geeft een heel ander beeld van de Fransche vrouw, wanneer het bespreekt, welke schrikbarende afmetingen de gevallen van moord op ongeboren kinderen aannemen. „Terwijl Frankrijk in volien roem verkeert, verscheurt het zich met eigen handen en sterft aan kindermoord.” Vóór den oorlog werd het aantal gevallen van moord op ongeboren kinderen op vijfhonderdduizend per jaar geschat. Thans is het kwaad zoo groot, dat het aantal dat der geboorten ver overtreft. In alle klassen wordt het gruwelijk kwaad gepleegd. „Is het niet alsof men de doodsklok van het land hoort luiden?” vraagt

De Matin aan het slot van dit somber artikel.

Na deze berichten doet dubbel weldadig aan, de bespreking van *Mej. Ida Heyermans* in het belang van de „*Vereeniging tot bevordering van het onderwijs in kinderverzorging en opvoeding*”. Deze organisatie wil de meisjes zooveel mogelijk voorbereiden voor haar moedertaak. Een paar jaar zal nog wel verloren gaan met de opleiding van goede leerkrachten, maar men wil pogingen in het werk stellen voor de invoering der gewenschte vakken, zoowel op de bijzondere als op de openbare scholen. Met de stemmen, die hoe langer hoe meer tegen coëducatie opgaan, vereenigen zich die, welke in de opvoeding van het meisje meer rekening willen houden met haar aard, haar aanleg en hare bestemming.

Dit is een verblijdend teeken!

A. D.

De Predikantsvrouw.

XIX. (Slot).

De Predikantsweduwe.

Al 't gene dat de liën
ter wereld mogen sien
of immer meer verwerven,
En wensch ick niet soo seer
als saligh in den Heer,
te leven en te sterven.

„Aan het einde van deze godsdienstoefening zal er gecollecteerd worden voor de kas ten behoeve van de verzorging der emeriti-predikanten, de predikants-weduwen en weezen.”

Hoe menigmaal hebt ge deze bekende formule, die verstard is tot een geijkten term, hooren afkondigen van den kansel.

En dan hebt ge uw gave geofferd.

En natuurlijk werd deze grooter naarmate uw inkomsten toenamen.

Ge zoudt immers niet graag tekort schieten in wat ge als uw christenplicht leerdet verstaan!

Maar — de plicht is een vriend met ijzeren hand en koelgebiedend oog. Hoe stond en staat het met uw liefde, uw naasten-liefde?

Drongen deze bekende woorden u wel eens een oogenblik tot nadenken, kwamen ze ooit op u aan?

Ja, uw man is nog jong en sterk. Hij kan de kerken nog wel een kwart-eeuw en langer dienen!

Zeker, dat kan, als het Gode belieft, en daarop moogt ge hopen en daarom moogt ge ook bidden....

Maar het kán anders gaan....

Hoe komt het, dat juist heden deze gedachte zich als 't ware voor de eerste maal aan u opdringt?

Omdat ge nooit te voren 't pijnlijke gevoeld hebt, omdat ge in schuldige oppervlakkigheid nooit hebt stilgestaan bij al het leed en de ellende, die schuilt *achter* zulk een openbare collecte.

Ditmaal grijpt echter de tragedie van het leven u machtig aan. En met handen, ijskoud door ontroering, laat ge in den collecte-zak een geldstuk vallen grooter dan ge eigenlijk missen kunt....

Het is echter slechts een offer der dankbaarheid, 't moet meer een offer der liefde worden.

Het is goed, dankbaar te erkennen dat God uw man tot heden toe frisch en krachtig in zijn arbeid deed blijven.

Doch kent ge ook iets van de innerlijke ontferming, die zich uitstrekt tot hen met wie God andere wegen houdt?

Ge weet hoe de vacature, thans door de overkomst van uw echtgenoot vervuld, was ontstaan. De trouwe arbeider werd niet geroepen naar een ander deel van den wijngaard des Heeren, maar — afgelost van zijn post. De dood nam hem weg. Hemzelf was het sterven gewin, want zijn leven was Christus geweest, maar o, wat heeft het over zijn vrouw en kinderen een geweldige zielesmart, een diep levensleed gebracht.

De overledene was ongeveer van denzelfden leeftijd als uw man. Zijn vrouw heel wat jon-

ger dan gij. Ach, wat heeft dit echtpaar in betrekkelijk weinige jaren veel moeten doormaken!

Hoevele idealen gingen, het één na het ander, op in rook! Wat was er reeds véél geleden, eer het voor ieders besef vast stond, dat het einde van dezen lijdensweg de dood zou zijn!

Hij was een talentvol prediker, die de schare wist te trekken, en een onvermoeide herder der gemeente. Aan waardeering van zijn werk ontbrak het hem niet. Of hij misschien te veel van zijn krachten heeft gevergd? Hoe dit zij, af en toe begon hij te klagen.... Hij kreeg wat last van heeschheid, van beklemdheid op de borst bij het spreken, vlug loopen viel hem moeilijk, en tegen trappen-klimmen begon hij op te zien. Feitelijk wist hij zelf niet goed onder woorden te brengen wat hem hinderde.

Och, 't was ook eigenlijk niets, heelemaal niets — maar toch — voor alle zekerheid werd de dokter geraadpleegd.

Wel neen, 't kon geen kwaad, een paar weken rust houden, niet preeken, niet catechiseeren....

Maar — 't werd niet beter. Na anderhalve maand oordeelde de medicus, dat de dominee een half jaar „naar buiten” moest, anders stond hij niet voor de gevolgen in....

Weldra bleek echter, dat hij er tóch niet voor kon instaan.... Het half jaar werd een jaar.

De gemeente ging achteruit. De catechisaties, waargenomen door de ouderlingen, verlieden. De houding van de rijpere jeugd gaf reden tot klagen. De broeders deden wat ze konden, maar bleken niet berekend voor de hun vreemde en daarom zoo zware taak.

Even kwam de gedachte op — maar neen, deze wordt onmiddellijk teruggedrongen — dat niet, dat behoefde toch nog niet!

De dokter, een wellevend man, een man van de wereld, die nog nooit de noodzakelijkheid heeft ingezien van het bestaan van dominees, houdt de gemeente een beetje aan 't lijntje terwille van zijn patient, dien hij als persoon hoogacht en een goed hart toedraagt, hoewel hij diens ambt overbodig vindt.. Hij voelt ook voor dat jonge gezin, voor dat kranige vrouw-

tje, dat zoo flink weet aan te pakken, en dapper het hoofd boven water wil houden, altijd haar zieken man een opgeruimd gelaat toonend.... Hij denkt — hoe kan het anders — ook aan die lieve kinderen, bij wier geboorte hij assisteerde, althans bij de jongere. Hij was de eerste, die de vreugde gadesloeg van den verrijkten vader. Hij is vast besloten, den predikant de hand boven 't hoofd te houden, zoolang hij kan zal hij van beterschap spreken.

Geen oogenblik voelt hij zich hierdoor bezwaard in zijn geweten, omdat de gedachte niet bij hem opkomt dat hij onwaar is ten koste van die groote gemeente, en bij zieken moet men er immers altijd den moed weten in te houden....

Maar de kerkeraad, die inziet hoe dominee's toestand, wel langzaam maar toch zeker verergert, durft eindelijk de verantwoordelijkheid niet langer dragen.

Op de classis wordt advies ingewonnen.... En bij het eerstvolgend bezoek aan de pastorie komt nu „het punt” ter sprake. Heel voorzichtig natuurlijk en kiesch, als uit de verte.... Maar de zachte wenk is begrepen. En als de broeders vertrokken zijn, kijken man en vrouw elkander verslagen aan. Och, zij voelen zelve ook wel dat het zóó niet langer gaat.... Samen spreken zij nu, samen bidden ze, en dan gaan ze aan 't overwegen en overleggen. En het slot is, dat het ook voor hun besef al duidelijker wordt, dat het emeritaat dient te worden aangevraagd.

Straks komt het officiële bericht, dat de classis het, met dank voor den trouwen arbeid, op de meest eervolle wijze heeft verleend....

Maar nu dringt eensklaps de vreeselijke werkelijkheid tot hen door!

Neen, zij behoeven zich niet te haasten, maar 't is nu toch maar een kwestie van tijd. Weldra zal men overgaan tot het beroepen van een opvolger, en dan moet de pastorie worden ontruimd.

De pastorie verlaten, nog eer de middaghoogte des levens is bereikt! Op zijde geschoven, juist in de jaren dat de meeste vrucht op den arbeid mocht worden verwacht. En dan voortaan moeten aanzien, dat alles goed kan

gaan ook zonder hen! In zijn inkomen gehalveerd te worden, terwijl nog geen van de kinderen volwassen is, en de kosten van opvoeding en onderwijs nog klimmende zijn..

Is er iets droeviger denkbaar dan zóó den weg, die betreden moet, als in vogelvlucht vóór zich te zien?

Geen idealen meer voor de toekomst!

Misschien heeft deze predikantsvrouw als zoovelen ook menigmaal met oogen, gesloten voor het gezegend heden, getuurd naar de komende jaren, als de zorgen minder zouden worden.

Misschien heeft ze gedroomd van samen oud-worden en samen genieten van een tijdperk van rust.

Natuurlijk, eerst nog samen werken, hard en lang, voor de kerk en allerlei christelijke belangen, maar dan ten slotte toch een liefelijke, rustige levensavond. Dan eens tijd hebben voor elkaar!

Wellicht heeft ze zich voorgesteld een lief huisje met een kleinen tuin, op 't een of andere luxe-dorp, dicht bij een groote stad, en vooral aan de spoorlijn, opdat de kinderen van tijd tot tijd gemakkelijk zouden kunnen overkomen, de kinderen, die dan allen getrouwd zouden zijn, of althans een eigen werkkring zouden hebben. En dan, zoo met z'n beidjes, wel dan zouden ze ook nog al goed kunnen rondkomen, dan konden ze de kinderen altijd aardig ontvangen, misschien eens een enkele maal een mooie rijtoer maken of samen een dagje uitgaan.... Op vaders verjaardag zouden ze natuurlijk allen present zijn, want dien dag zou bij uitnemendheid geschikt zijn voor familie-reünie....

De vrouw, die zóó kon idealiseeren, deelt tegenwoordig met u de domineesbank. Gij bezet met uw kinderen de voorste helft, zij met de hare het achterste gedeelte. De bank vóór u is toegewezen aan het gezin van den anderen collega.

Deze regeling was een vriendelijke en fijngevoelde attentie van den kerkeraad. En toch gaat juist hierdoor iederen Zondag op nieuw de wonde open, als de jonge weduwe

reeds gezeten; u het kerkgebouw ziet binnenkomen, en de bank ingaan.

Dan wordt er wel een groet gewisseld, een vriendelijke en welmeenende groet, maar niemand weet hoe moeilijk het aan deze door droefheid verslagene vrouw valt, niet jaloersch op u te zijn. Toch worstelt ze er tegen.

Ze gunt u wel het goede — maar, ach, de wonde is nog zoo versch — en gij neemt toch eigenlijk háár plaats in!

Toen iedereen u al had verwelkomd, had zij nog geen voet bij u in huis gezet.

Neen, het hinderde u niet, ge kondt het best begrijpen. 't Was ook heel lief van u, eerst naar haar toe te gaan.

Die eerste ontmoeting was wat stijf.

Maar toen gij haar vriendelijk tegemoet kwaamt, en haar aan 't vertellen wist te krijgen, en zij tranen zag glinsteren in uw oogen — toen was er een band gelegd, die niet licht zal verbroken worden.

Menschen zijn moeilijke vertroosters.

We bederven door veel woorden soms meer dan we ooit weêr goed kunnen maken. Het leed vraagt niet anders dan een luisterend oor en een hart dat zichtbaar mede-lijdt.

Wie kan spreken over zijn droefheid is de eerste periode, die der *stomme* smart, al voorbij.

In dat tweede tijdperk leerdet gij deze predikantsweduwe kennen. Zij ziet in u iemand, die haar misschien eenigszins kan begrijpen. Daarom heeft zij behoefte, haar hart zoo nu en dan voor u uit te storten.

Het was heel tactvol van u, na uw eerste bezoek niet dadelijk er op aan te dringen, dat zij u een visite terug zou brengen. Gij hebt wel gevoeld, dat er een overwinning behaald moest eer zij hiertoe kon besluiten.

Ze is ook nog niet in de pastorie geweest, die nu bewoond wordt door den anderen collega. Als eerst-gekome ne genoot hij de voorkeur, en zoo hebt gij u genoodzaakt gezien, een huurhuis te betrekken.

Nu zij er echter maar eenmaal met u is geweest, heeft zij deze moeilijkheid overwonnen. Toen ze „haar” huis zoo gansch anders gemeubileerd zag en aan de kamers

een heel andere bestemming gegeven, was de pastorie, zooals zij die nu zag, haar plotseling volkomen vreemd geworden, en leeft deze van nu af zooals die vroeger bewoond werd, in haar herinnering voort als een doode.

Daardoor is het leven haar in den laatsten tijd dragelijker geworden.

Maar dezen morgen in de kerk heeft zij het hard te verantwoorden. 't Kwam door de afkondiging van de extra-collecte. Haar oudste dochtertje, een intelligent kind, stootte haar aan, en fluisterde met vragend-opgetrokken wenkbrauwen, terwijl zij een dubbeltje op hield:

„Tòch ingooien? Er wordt immers voor ons gecollecteerd?”

Verward knikte zij van ja. Tegelijkertijd haalt zij den even te voren opgelichten rouwsluier weêr naar beneden, omdat zij op haar bleke wangen twee heete, roode plekken voelt branden.

Het kleine meisje begrijpt nog niets van kerkelijke administratie. Zij denkt misschien dat de inhoud van den collecte-zak straks op de tafel in de huiskamer geledigd zal worden. Maar ze wekt door haar vraag bij moeder toch een onbehagelijk gevoel op.

Deze week was het kind jarig en kreeg ze van een harer vriendinnetjes een mooi lint voor zoo'n moderne „vlinder”-strik in haar blonde krullen. Vanmorgen droeg ze die voor 't eerst in 't haar.

„Wat zal de gemeente wel denken?” tobt nu de moeder. „Dat wij, waar er toch voor ons gecollecteerd moet, voor dergelijke dingen het geld maar voor 't opscheppen hebben? Zou men het misschien ook niet verkwistend vinden, dat ik in den rouw ben gegaan?”

Ze was toch zeer sober geweest bij de keuze van haar weduwkleed. Ze had er de nagedachtenis van haar man door willen eeren, en den kinderen slechts een rouwband om de mouw gegeven, hoewel ze zeer goed wist, dat men toch eigenlijk zóó niet rouwt voor een eigen vader. Ze had altijd een afkeer gehad van rouwkleeding, die in 't oog loopend kostbaar was, en daardoor bijna opzichtig kon genoemd. Ook had zij niet de wereld nagevolgd en zich

gehuld in wat men het kleet der wanhopige smart zou kunnen noemen. Intuïtief had ze gevoeld, dat hierdoor de nagedachtenis van hem, die juichend naar den hemel ging, zou worden onteerd. Als christen voelde zij het als een voorrecht, óók in zwaren rouw het met mate aangebrachte wit te mogen dragen, niet alleen op het weduwekapje, maar de boord en de mouwen van haar japon eveneens afgezet met een dergelijk randje van de smetteloze kleur, die haar aan 't kleet der hemellingen zou herinneren. Het zwart droeg ze als symbool van smart en scheiding, het wit sprak haar van de toekomstige vreugde des wederziens.

In dit alles had zij met bewustheid gehandeld.

Ook had ze dadelijk na de begrafenis getracht, zich helder rekenschap te geven van haar positie.

Neen, zij betreurde haar man niet in de eerste plaats als „kostwinner” van het gezin, maar zij begreep zeer goed, dat zij zich van nu aan nóg meer te bezuinigen zou hebben.

Ze was op een laten avond, wetend dat zij tòch niet zou kunnen slapen, al ging ze ook naar bed, voor de bureau op de studeerkamer gaan zitten, en aan het rekenen gegaan, hoeveel geld ze voortaan zou hebben om van te leven.

Aan den aftrek voor woninghuur en belasting, twee posten waarmee ze vroeger op haar begroting niet behoefde te rekenen, is ze reeds gewend, sedert zij de pastorie hadden moeten verlaten.

Onwillekeurig nam ze de Kerkorde op en ging aan 't bladeren.

Bij Artikel XIII bleef haar wijsvinger rusten.

Tranen van dank vloeiden uit haar oogen, toen ze daar las in een noot, dat *de verzorging van predikants-weduwen en -weezen gegrond was in den eisch van Gods Woord, en niet zaak is der barmhartigheid, maar recht der genoemde personen en plicht der betrokken Kerken.*

Ze zou dus wel leven bij de genade Gods, maar niet behoeven te eten het genade-brood van de gemeente.

Want bij de Gereformeerde Kerken leeft de overtuiging, dat het de *roeping* is der kerk voor haar emeriti-predikanten, predikants-weduwen en -weezen te zorgen, de roeping n.l. der plaatselijke kerk, die, indien zij niet bij machte is zelve al de kosten van het pensioen te dragen, hierin hulp ontvangt van de kerken, die met haar in classicaal verband samen leven.

Vrijwel algemeen wordt de regel gevolgd, dat het emeritaats-pensioen bedraagt twee derden van het traktement, en het weduwe-pensioen twee-derden van het pensioen dat haar overleden echtgenoot had, of waarop hij ten tijde van zijn overlijden eventueel recht zou gehad hebben. Daarenboven wordt voor ieder kind beneden de achttien jaar een jaarlijksche toelage van vijftig gulden uitgekeerd.

Dat dit in deze dure tijden niet te veel is, behoeft geen betoog. Maar in elk geval zouden de Hervormde predikanten en hunne weduwen al zeer dankbaar zijn, indien ten hunnen opzichte een dergelijke regeling getroffen werd.

Het feit kan niet geloofchend, dat de Hervormde Kerk als zoodanig zich weinig aantrekt van hare emeriti-dienaren of hunne weduwen en weezen, en niet veel voelt van hare verplichting jegens hen.

Wel kent men hier en daar classicale weduwe- en weezenfondsen of beurzen, waarvan sommige reeds meer dan twee eeuwen bestaan, en waaruit eenige steun geboden wordt, maar deze is gewoonlijk minimaal. De jaarlijksche uitkeeringen houden verband met de grootte van het fondskapitaal en zijn bovendien aan eenige schommeling onderhevig, al naarmate er „trekkende” weduwen- en weezen zijn. In de eene classis keert men b.v. *f* 450 uit, in de andere *f* 125, en in een derde *f* 60. Eigenlijk zou men deze uitkeeringen, die niet van de Kerk uitgaan, meer kunnen beschouwen als een onderlinge verzekering der betrokken personen. Elke in-komende predikant toch betaalt een inleg-som, die hooger of lager geraamd wordt, naarmate de predikant boven of onder de dertig jaar is. Voortaan moet dan een jaar-

lijksche contributie betaald. Hier en daar kan ook de gemeente lid worden en deze betaalt dan gewoonlijk tien gulden per jaar en per predikantsplaats.

Hoewel zij dit alles niet zoo in de finesses wist, kwam een en ander haar toch vaag voor den geest, omdat ze in den laatsten tijd deze dingen meermalen met haar man besproken had.

En hoewel er dus een zeker iets was dat haar hinderde in die openlijke inzameling in het midden der gemeente, en ze zich afvroeg of deze gelden niet op eenige andere manier bijeen te brengen zouden zijn, was de grondtoon van haar hart toch die der dankbaarheid, omdat de kerk het zich tot plicht rekende, de zorg voor de predikants-weduwen en -weezen te helpen dragen of verlichten.

Hoe langer ze weduwe was, hoe meer ze ook leerde inzien, dat in haar gezin het contact met de buitenwereld eigenlijk verbroken was.

Een weduwe komt gauw buiten het maatschappelijk leven te staan.

Natuurlijk behield ze wel enkele persoonlijke vrienden, maar allengs begreep ze toch, dat de meesten haar slechts een „ambtelijke” liefde hebben toegedragen.

Dierenvrienden weten hoe een poes het huis liefheeft boven zijn bewoners. Vertrekken deze dan draagt zij haar toegenegenheid onmiddellijk en zonder smart over op de nieuw-inkomenden.

Slechts de hond blijft zijn meester trouw, onverschillig waar hij woont en onder welke omstandigheden.

Zou 't ook kunnen dat een dergelijk verschil van genegenheid onder gemeente-leden gevonden wordt?

Sommigen laten een predikant, die vertrekt of sterft, oogenblikkelijk „los” en hechten zich gemakkelijk aan diens opvolger. Vandaar dat deze altijd bij een deel der gemeente een zoo warm onthaal vindt.

Anderen hebben echter lief met hondentrouw.

Hebt ge eenmaal een plaats in hun hart, dan vergeten zij u nooit meer, ook niet in hun gebed, al zoudt ge ook naar 't andere einde

van de wereld trekken, of in verarmde omstandigheden uw leven eindigen.

Diep voelt ook deze weduwe, hoe zij in veler hart verdrongen werd door u, al denkt zij er niet aan, u daarvoor aansprakelijk te stellen.

Gelukkig zijn er echter ook vele anderen, die haar om haar persoon leerden hoogachten en beminnen.

Toch voelt zij een leegte om zich heen, en kan zij zich somtijds niet ontworstelen aan een groot gevoel van verlatenheid.

Als ze de kinderen niet had....

O, dan zou het leven bijna al zijn waarde voor haar verloren hebben. Gode zij dank, dat zij die tenminste nog heeft!

Wat ze niet begrijpt? Dat er menschen, christenen, bij haar geweest zijn in de eerste dagen van haar rouw, met de bedoeling om haar te troosten.

Wèl heeft zij ervaren, dat menschen moeilijke vertroosters zijn!

Want inplaats van haar te wijzen op die kinderen, als een gave Gods, waarvoor ze dankbaar had te zijn, heeft menigeen meewarig het hoofd geschud en medelijdend tot haar gezegd:

„En dan alleen te moeten achterblijven met zóó'n gezin!”

Alsof zij alleen achter bleef! Juist, dank zij al die kinderen, *niet* alleen!

Maar alléén toch met de zorg?

Alsof de Bijbel niet vol stond van rijke beloften voor de weduwen en weezen. Beloften, die nog altijd vervuld worden, dag aan dag!

Maar die kinderen moeten toch groot gebracht zonder de vaderlijke zorg?

Alsof ze geen Vader hadden, die in de hemelen woont!

Een Vader, wiens is het zilver en het goud, en het vee op duizend bergen! En die gezegd heeft:

Zijt niet bezorgd, wat gij eten, en wat gij drinken zult; noch voor uw lichaam, waarmee gij u kleeden zult. Aanziet de vogelen des hemels, dat zij niet zaaien, noch maaien, noch verzamelen in de schuren; en uw

hemelsche Vader voedt nochtans dezelve; gaat gij dezelve niet zeer veel te boven?.... En wat zijt gij bezorgd voor de kleeding? Aanmerkt de leliën des velds, hoe zij wassen; zij arbeiden niet, en spinnen niet.... Indien nu God het gras des velds, dat heden is, en morgen in den oven geworpen wordt, alzoo bekleedt, zal Hij u niet veel meer kleeden, gij kleingeloovigen?.... Zijt dan niet bezorgd tegen den morgen; want de morgen zal voor het zijne zorgen (Matth. 6).

Zie, daaraan houdt zij zich nu maar vast. En daarom kan zij kalm en rustig haar weg vervolgen, en leert zij al meer haar kruis getroost op zich te nemen, zichzelf te verloochenen, en in alle droefenis en zorg zich toe te vertrouwen aan haren Heiland en Heer, totdat Hij ook hun tot Zich nemen zal.

EINDE.

A. M.

Moeder en Zoon.

IV. (Slot).

Zijn dochter nu was eene dier talrijke Engelsche vrouwen, bij wie belangstelling in de publieke zaak even vanzelfsprekend is als bij Engelsche mannen. Zij zou een uitstekende vrouw zijn voor een „rising politician”¹⁾. Gelijk vele vrouwen uit haar oud geslacht zou zij zeker al haar gaven en krachten gebruiken om de staatkundige loopbaan van haar man te bevorderen, beide als taktvolle gastvrouw en in de meer bedenkelijke, doch zeer gebruikelijke rol van „canvasser”²⁾ bij verkiezingen. Gelukkig was zij ook bezielde met die levendige belangstelling in de groote sociale vraagstukken van den dag, die thans aan deelneming in het

¹⁾ Een opkomenden staatsman.

²⁾ Iemand, die rond gaat bij de kiezers om stemmen te werven.

staatkundig leven een diepen ernst heeft verleend.

Ook in meer persoonlijk opzicht was Miss Grant in het oog van Lady Mary de vrouw bij uitnemendheid voor haar zoon. Zonder bepaald schoon te zijn, had zij, als frissche blondine, een aangenaam uiterlijk; haar toilet getuigde van zorg en smaak en deed toch geen al te groote preoccupatie daarmede vermoeden; haar rustige distinctie was geheel vrij van „pose”. Zij was eene typische Engelsche van hoogen rang met die eigenaardige mengeling van conventionaliteit en van vrijheid van opvatting en handelwijze, die voor buitenlanders steeds een puzzle¹⁾ oplevert. Tehuis opgevoed, door beurtelings een superieure Fransche en een geleerde Duitsche gouvernante, wier lessen in Londen werden aangevuld door meesters, doch vooral ontwikkeld door den omgang met haar vader, wier vertrouwde zij was sedert den dood harer diep betreunde moeder, was zij vrij gebleven van de doctrinaire wijsheid, grenzende aan pedanterie, die James Vernon hinderde in zijn zuster, Maud, en welke hij toeschreef aan haar twee-jarig verblijf in een damescollege te Oxford.

Theodora Grant was in alle opzichten een vrouw naar het hart van Lady Mary: eene strenge Anglikaansche, met sterk plichtsbefes; groote liefhebster van het buitenleven, van planten en dieren, gewoon aan vriendelijken omgang met menschen van allerlei stand; wat karakter betreft, echt en waar, rustig en betrouwbaar, mogelijk wat oud voor haar 25-jarigen leeftijd, eene dier jonge meisjes, van wie men misschien geen piquante verrassingen, doch ook geen treurige ontgoocheling zal beleven. Lady Mary begreep niet waarom haar zoon geen gevolg had gegeven aan het begin van „courtship”²⁾ dat zij met vreugde had gadeslagen. Zij vermoedde intusschen, dat Theodora verre van onverschillig was gebleven en dat zij waarschijnlijk ongehuwd zou blijven, wanneer zij niet de vrouw werd van James Vernon.

¹⁾ Raadsel.

²⁾ Hofmakerij in edelen zin.